

architectural Orthodox Christian art of the 18th century. It was built in 1787 and was dedicated to saint Emperors Constantine and Elena.

O altfel de descriere a oraşului Bucureşti

Angelo – Barbu Popescu

De cele mai multe ori oraşul Bucureşti este prezentat în mod festivist. Călători străini, scriitori autohtoni descriu acest oraş cu multe cuvinte de laudă. Se fac comparaţii cu alte capitale: Bucureştiul este micul Paris.

Foarte puţini scriitori descriu Bucureştiul ca un oraş imposibil, atât din punct de vedere al amplasării cât şi al modului de trai. Un astfel de scriitor, N. D. Cocea prezintă părerile sale în romanul „Pentru un petec de negreaţă”. Puţin mai jos reproducem câteva pagini din acest roman, referitoare la Capitala ţării.

N. D. Cocea, un scriitor rebel, cu procese de les majestate, nu iartă nimic în toată opera sa. Atacă orice poate!

„Pe malurile Dâmboviţei, - un părau care putea fi trecut cu piciorul pe vremea când apa îi era dulce ca 'n versurile lui Enăchiţă Văcărescu, dar care azi, între maluri abrupte de canal, târâşte gunoaiele, murdăria şi nostalgiile unei aglomeraţii de câteva sute de mii de locuitori, - la jumătatea drumului dintre ultimele versante ale Carpaţilor şi ţărmurile Dunării, în bătaia crivăţului dela nord, în bătaia tunurilor bulgăreşti şi la extrema apuseană a Bărăganului, se ridică, se întinde mai curând, printre smârcurile unui şes torid vara şi amorţit şase luni pe an de îngheţuri siberiene, cetatea Bucureştilor.

Vechi paşalâc turcesc, aşezat anume în câmp deschis, ca să poată fi lesne supravegheat şi adus repede la supunere de câteori boierii lui neastâmpăraţi se răzvrăteau împotriva domnitorilor trimişi de Phanar sau întârziiau cu plata pungilor de galbeni convenite Padişahului, oraşul Bucureştilor a păstrat până în zilele noastre fizionomia lui echivocă de mahala turcească modernizată şi absurditatea aşezării lui geografice.

În decursul anilor s' au făcut sporadice încercări, s' au cheltuit şi s' au furat multe miliarde, ca să i se dea înfăţişarea unei capitale europene. Risipă zadarnică! Orz aruncat pe găşte! Aşa cum nu poţi să faci din apa Dâmboviţei coadă de bici tot astfel n' o să se poată face niciodată, chiar dacă s'ar fura pe jumătate sau pe sfert din miliardele înfrumuseţării, dintr-un colţ de Bărăgan pustiu, arid, lipsit de fluvii, de lacuri şi de păduri, întins ca în palmă, chelbos

și străbătut ca în derădere de meandrele unei căcaine cu pretenții și cheiuri de apă curgătoare, nu o capitală, nu un oraș măcar, dar nici barem un târg de a treia sau de-a patra mână. Poziția lui strategică e lamentabilă. Clima, imposibilă. Terenul, impropriu ori cărei îmbunătățiri radicale. Ar trebui să strămutăm Carpații până în dealul Spirei, să abatem Dunărea din albia ei până în Tîrchilești sau Popa-Nan, să aducem marea Neagră până în gropile lui Ouatu, ca să dăm Bucureștilor aspectul unei capitale. Ar fi poate mai simplu, mai la mîntea omului sau mai la îndemîna mijloacelor noastre modeste, să fixăm aiurea centrul României. Nici asta nu se poate însă. Românul e tradiționalist din fire. Nu prea are el ce conserva din operele sau ruinele trecutului, dar principiile lui conservatoare rămân totuși imuabile și, ori cari ar fi prefacerile vremii, se complăce, cu deliciu, în murdăria ancestrală. A apucat odată să aibă o capitală din mîna turcilor, o să moară cu ea de gât. N'o să-i trăsnească niciodată prin cap că ar putea și el să facă la fel ca alte neamuri cari și-au schimbat pe rînd capitalele până ce-au găsit una potrivită pe gustul lor, sau că mai sunt și în țara asta alte orașe, demne de acest nume, cari unesc pitorescul, cu utilul și cu admirabile însușiri strategice. N'o să se gîndească nici la Brașov, cu centura lui minunată de munți și de verdeață, nici la Galații cari ar fi, fără umbră de îndoială, una din cele mai prodigioase capitale ale lumii, așa cum e așezat călare pe patru provincii, la întretăierea a trei fluvii, cu Brateșul într-o coastă, cu miracolul Deltei în față, cu munții Dobrogei la porțile orașului, încântător pe vremuri de pace, inexpugnabil în zile de războiu. Dar la ce să-și bată românul capul lui sănătos cu asemenea gînduri de schimbări, de primeniri, de inițiative, cari cer muncă fizică și cheltuială de materie cenușie. El își are Bucureștii lui. Hăd, pocit, cu străzi întortocheate, cu ulițe încârligiate, oroare a naturii și rușine omenească, dar al lui, numai al lui, așa cum l-au apucat părinții lui și așa cum l-a moștenit din moși strămoși. Întocmai ca țiganul care trăiește sub sdreanța lui de cort fără să-și imagineze ziduri solide de piatră sau de cărămidă, tot astfel trăiește și el în Bucureștii lui lepros, îl mai drege pe ici, mai ciupește pe dincolo, îi mai cîrpește petecile și caldarămul, și-și închipuiește, cu inalterabilă candoare, că e cetățeanul unei capitale. Cu amuzanta mândrie a caprei căreia îi cade coada de răie dar care tot bârligată o ține, privește în sus pe întărziții provinciali. Ascultă, umflîndu-se în pene, aprecierile străinilor, amabili sau ironici, cari îi vorbesc de București ca de un adevărat Paris al orientului. Și crede pe cuvînt, ca în literă de evanghelie, spusa scriitorilor, cînd citește, dacă o fi citind vreodată proza calpă a romancierilor noștri, lipsiți de imaginație, imitatori servili ai literaturilor occidentale, cari îi descriu Bucureștii ca pe un autentic Babilon, abis de corupție, ocean de vițiuni, ventuză insatiabilă de plăceri și de desfrînare, far

intelectual spre care aleargă, ca să-și ardă aripele, tinerii idealişti și fecioarele pudice din provincie.

Inocența provinciei! Depravarea și intelectualitatea bucureșteană!

Dacă ai lua cincizeci de Miziluri și le-ai trânti unele peste altele, claie peste grămadă, pe cele două maluri noroioase ale Dâmboviței, ai face tocmai bine un București. Bucureștiul, în trista realitate a lucrurilor, nu e altceva. O adunătură de târgușoare, fără stil, fără caracter, fără personalitate, fiecare cu primăria, cu bisericile, cu percepțiile, cu școlălele, cu comisariatul, cu nelipsitul lor șantan; o strânsură de provinciali, nici mai breji, nici mai vițiosi decât cei din Mizil sau de la Podul-Iloaiei. Orașul are o duzină de clădiri ministeriale cari țin loc de opere arhitectonice. Altă duzină de statui oficiale, pedestre sau călări, cari țin loc de opere de artă, două bulevarde cu eșantioane variate de clădiri ca arterele unei expoziții coloniale, vreo cinci spităluri, o catedrală, câteva zeci de biserici, cam tot atâtea bordeluri mizerabile, treizeci de librării și trei mii de crășme, berării, bodegi sau taverne. Spiritul egalitar al vremii a realizat și la noi un unic echilibru. Dacă la periferie te înăbușă (sic!) praful sau înnoți (sic!) în noroaie până la glesne, în schimb te sufocă duhoarea canalurilor de cum te împinge păcatul să te apropii de centru.

E drept să recunoaștem că în anii din urmă, învățții neutralității, beneficiarii războiului, îmbogățții post-belici, slujbașii și gheralii ieșiți la pensie, și-au construit prin diverse cartiere și, de preferință, în cartierele mărginașe, intitulate parcuri, vile pretențioase, în toate stilurile imaginabile. Dar nici ctitorii aceștia de așezăminte familiare, n'au fost mai norocoși decât înaintașii lor anti-belici. Având bani berechet, câștigați fără sudoarea frunții, i-au aruncat pe ferești ovale, circulare, dreptunghulare, conice, piczișe; pe balcoane ajurate ca horbotele jupăneselor când ies duminica la plimbare; pe arcade gotice, pe turlle bizantine, pe minarete și arabescuri extravagante. Risipa lor de gust ar fi putut să dea cel puțin Bucureștilor înfățișarea unei fanteziste stațiuni balneare. Din nefericire „parcurile” astea pompoase sunt văduve de arbori; iar trotuarele, abia asfaltate, sunt coșcovite și crăpate de parcă armatele dușmane ar fi tăiat tranșee de-a-curmezișul lor.

Viața sufletească și cerebrală a bucureștenilor e leit turnată pe calapodul capitalei lor.

Un teatru național la care se joacă reviste indigene sau farse franțuzești. Trei alte săli de spectacol veșnic goale. Un muzeu care avea odinioară o cloșcă cu pui de aur, și care nu mai are acum decât un șirag de vechi lespezi funerare, câteva schelete, o momâie, două sarcofagii, o panoplie de armuri ruginite și un lanț prăfuit de vitrine cu icoane sau giuvaericele fără altă valoare decât aceea a metalului brut. Nicio grădină

botanică sau zoologică. Nicio posibilitate de evadat, măcar pentru o zi, măcar pentru un ceas, din mohoreala sau vulgaritatea traiului zilnic. Jalnica tribună a Ateneului e ocupată, odată pe săptămână, de conferențieri afoni, de pensionarii politiciii și-ai înaltelor dregătorii cari își citesc cu anevoie proza sărăcăcioasă. Din anvoanele bisericilor urlă popi bărboși, borfoși, în anteree pătate de grăsime și de băutură. La „Dacia” perorează ministeriabilii. În cafelele perorează paraponisiții. Vorbăria e totul. Cartea nu există. Cei șapte sute de mii de locuitori ai Bucureștilor consumă anual, după statisticile librăriilor, vreo patruzeci și cinci de mii de volume, indigene sau străine. Cam șapte cărți pe an la suta de cetățeni! Și câți, și dintre aceștia, le-or fi citind!

Neavând timp să citească sau incapabil să citească, bucureșteanul trăiește în veacul acesta, al douăzecilea, în epoca cea mai frământată, de sigur, cea mai dureroasă, poate, dar și cea mai grandioasă din câte a cunoscut vreodată omenirea, incomparabil mai bine materialicește decât negrul din mijlocul Africei, aidoma la fel însă dacă judecăm lucrurile pe măsura sufletului și-a inteligenții. Toată știința lui e adunată din ziare prost scrise; toată cultura lui e făcută din bruma ce i-a mai rămas de pe băncile școalelor noastre, unde știm doar cum și cât se învață; toată spoliata lui de civilizație e făcută din frecătura permanentă cu cei de-o teapă cu dânsul, în berării, pe stradă, la slujbă sau, uneori, seara, la cinematograf. Câteva zeci de filme vorbitoare pe an din cari nu pricepe o boabă, fiindcă a uitat franțuzeasca și n'a învățat încă englezește; câteva mii de antene dela un coș la altul pe acoperișurile capitalei și din cari se revarsă valuri-valuri de one-stepuri, de tangouri, de reproduceri stridente după ultimele plăci de gramofon, satisfac cu prisosință, până peste cap, setea lui de artă și nevoia lui de hrană intelectuală. Incapabil să citească sau să asculte altceva, e tot așa de incapabil să vorbească. O convorbire de cinci minute cu un bucureștean e un adevărat supliciu. Nimic nu-l interesează. Nici muzică, nici știință, nici poezie, nici probleme sociale, nici măcar politica dacă încerci, timid, să treci dincolo de preocuparea obștească: - cine o să vie?... când or să plece?... Ca să întreții o discuție cât de cât aproximativă, trebuie să te menții riguros în domeniul birfelor și al anecdotelor, sau să povestești cu de-a-mănuntul scenariul ultimului film, peripețiile ultimului poker, ecouri dela ultimul chef, cât ai băut, ce învățeli ai mai pus la cale sau pe ce fetișcană și-ai pus ochii.

Mâncarea, băutura, femeia, iată sfânta trinitate, unica preocupare, printre micile traficuri, nenumăratele gheliruri și grijile mai mărunte ale existenței, a blagoslovitului nostru bucureștean. Dela patriarh până la cel din urmă conțopist care-și scoate cu chibritul negreala de sub unghii și cascade de i se rup fâlcile îndărătul ghișeelor publice, nimeni n'are alt ideal. După pungă

și putere, un kilo de icre negre moi sau o burtă de crap în saramură, fac să curgă bale de plăcere din gurele cele mai ceremonioase; gătlejurile cele mai sobre se usucă după o cinzeacă de vin nou sau o șampanie frapată și nu e ochiu, oricât de stins, între Capșa și Palat, care să nu licărească, să nu sclipească, să nu se aprindă când, la ora divină printre toate a aperitivelor, grăbite foc sau oprite în loc, ca siderate, în fața vitrinelor cu nimicuri, cu buze violent date cu roș și cu priviri otrăvite de dorinți scurgându-se pe sub gene încondeiate - fără să știi bine niciodată pentru ce: pentru mutra dumitale sau pentru combinezonul din galantar, - abordabile și năzuroase, candido și perverse, rumene la față de sulimanuri, de sănătate și de viciuri; vorbind trecătorului pe placul inimii, nu din ochi și nici din din gură, ci din toată făptura lor croită pe măsura păcatului, - dela cărlionții părului pe frunte, dela vârful nasului impertinent, dela sfârcul sânilor agresivi, până în tocurile Louis XV și până în vârful pantofilor cambrați, de păpușă, de șpărlă sau de șarpe, - trec adorabile și temute, virginale și impure, fățăile noastre, pe calea Victoriei.

Încântătoare apariție! Providențială justificare a scăderilor și căderilor noastre necurmte!

Nimic nu explică mai bine firea românului ca farmecul acesta morbid al bucureștenilor și-al provincialelor tot atât de bucureștence, cu grația lor calculată când se refuză și ușurința cu care se dau. Ele ne tâlmăcesc viața. Ele ne-o mai fac suportabilă. Pe unde trec ele, orașele par în permanentă sărbătoare. Râsul înflorește pe toate buzele. Veselia saltă în inimi. Inconștiența e în suflute. Dorințele, în priviri. Parfumuri iritante se târăsc pe urmele lor de-a-lungul trotuarelor. Și trotuarele par vitrine ambulante.

Dacă plantele agățătoare ar putea să se agațe de genunchii bărbaților, dacă plantele de seră sau de câmp ar putea să se miște, dacă palidele violete și crinii eleganți ar putea s'o ia razna peste uliți, dacă florile exuberante crescute pe bălăgarurile mahalalelor ar putea să dea cotul și să facă cu ochiul, străzile Bucureștiului n'ar putea să prezinte trecătorului un spectacol mai viu și mai colorat.

N'o fi el Bucureștiul, capitală! N'o fi având nici teatre, nici muzee, nici știință, nici arte, nici tradiții, nici capete de conducători cu dragoste de orașul lor sau barem cu mâini curate și cinstite în mânăuirea banului public. N'o fi având el nimic din ceea ce face orgoliul altor capitale. Are în schimb, ceea ce niciun alt oraș n'are pe lume: câte un drac împielit de fată de fiecare metru patrat de caldarâm și, pe o dimineată cu soare, mai multe fășnețe delicioase de câte-or avea vreodată praterurile Vienei, unterderlindurile Berlinului sau bulevardele și piețele reputatului Paris.

În primăvara anului 1933 în deosebi, Calea Victoriei, cât puteai să cuprinzi cu ochii prin forfotul și imbulzeala mulțimei, părea un parter de flori incomparabile.

Se împliniseră optsprezece ani dela războiul mondial și șaisprezece dela ocupația dușmană. Trecuseră peste noi, și mai ales peste femeile noastre: nemți, turci, unguri, bulgari, toate liftele pământului și toate mândrele uniforme ale neprețuiților noștri aliați. Vremelnic fusese războiul. Vremelnică ocupația. Dar consecințele lor se aflau durabile. Sângele se amestecase. Rasa se afinase. Neamul câștigase în supleță și varietate. Niciodată trotuarele bucureștene, darnice totuși în surprize de tot felul, nu prezentaseră amatorului blazat o colecție mai fastuoasă de frumuseți diverse, de tipuri mai fascinante în complexitatea originii lor exotice, de linii instabile, de nuanțe imprecise, de culori gradate până la bronzul sumbru al corpurilor expuse îndelung la soare, de codănace cari parcă păstrau încă în vivacitatea mișcărilor lor nervoase și în privirile lor provocatoare, ceva din rizicul, din teama, din aventura amorurilor de o zi, pe un pat întâmplător de campanie sau pentru un neașteptat bon de zahăr.

Nu toate erau excepțional și desăvârșit de frumoase; asta se înțelege dela sine. Frumusețea perfectă e un dar parcimonios al zeilor nemuritori. E tot așa de rară pe pământ, ca și geniul, ca și bunătatea. Dar toate aveau, netăgăduit, și cele mai urâtele, ceva misterios într'însele, ceva turburător și enigmatic în ochii oblici cari evocau stepele mongole, ceva echivoc și ambiguu în profilurile clasice, cu buze răsfrânte, cari evocau în același timp și calmul țărnicurilor mediteraneene și voluptățile mortale ale Africei.

Numai bătrânii cari și-au trăit din plin viața au putut să simtă în primăvara aceea scurtă amara precaritate a existenței și regretul tardiv că n'au putut, că vor muri fără să poată strânge în brațele lor sleite toată frumusețea răspândită în lume, picurată pe frunți feciorelnice, radioasă în ochi ispititori de demon, concentrată ca în potire de venin și de miere în umeda căldură a gurilor cămoase. Pe sub privirile lor obosite, incapabile să mai reție varietatea și multiplicitatea formelor nenumărate ale frumuseței, treceau blonde sau brune, înalte sau scunde, durdulii sau diafane, toate tipurile și prototipurile de umanitate, aduse dela cele patru orizonturi ale cataclizmului mondial, răsturnate în cazanul dintre Dunăre și Carpați, macerate și filtrate în alambicul ocupației și, risipite acum de-a-lungul trotuarelor bucureștene, ca de-a-lungul unui interminabil galantar pe care fructele acide și parfumate ale Asiei s'ar fi învecinat cu aroma răcoritoare a fanței și florei europene.

Fericită încrucișare! Amalgam încântător de neamuri și rase. Ca biblicul cuvânt al domnului, el făcea să înflorească acum malurile puturoase ale Dâmboviței, ca altă dată, nisipurile deșertului.

Pe cei cari ne amețesc dela o vreme încoace cu teoriile lor rasiste, i-aș invita să se abată, într'o singură dimineață de primăvară, pe la noi. Pe îmbăcsitul de Hitler, cu doctrinele lui mucegăite, l-aș pofti să treacă într'o zi cu soare, când aerul cântă și femeile au parfumul florilor, pe ori care din ulițele pocitului nostru București. L-ar sufoca, poate, duhoarea canalurilor. Și-ar frânge, poate, gâtul în gropile și hârtoapele pavagiului național. Dar c ochii, dacă mai are ochi să vadă, dar în inimă, dacă poate să-i mai bat. pentru altceva decât pentru cămurile macre și pentru formele cioplite ca din topor ale masivelor matroane teutonice, ar fi cu neputință să nu vadă și să nu simtă inanitatea tuturor doctrinelor, sub privirile și focurile încrucișate ale svăpăiatelor noastre bucureștence."

Cele de mai sus erau în 1933. Dar astăzi? Un cinic ar putea descrie Bucureștiul cu aceleași cuvinte de sorginte N.D.Cocistă.

Summary

Bucharest is most of the time presented positively; local people and foreigners have described it using, generally, laudative words. Praise is often exaggerated. Compared to other Capitals, it was, at a certain moment, called „the smaller Paris”. Yet, positive images were not the only ones left. Some had other opinions...